

СТАНОВИЩЕ

От

Доцент д-р Петър Райков Петров
(пенсионер – гр. Варна)

На дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление 1.2. Педагогика

Докторска програма Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика)

Автор: Мария Маркова Величкова

Тема: „ Социално-педагогическа работа с деца-роми“

Научен ръководител: доц. д-р Албена Александрова Овчарова

I. Общо представяне на процедурата и докторанта

Обявената процедура се основава на Заповед № Рзз-754/13.02.2020 год. на ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представената документация на хартиен и електронен носители е в съответствие със ЗРАС и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във висшето училище. Дисертационният труд е разработен с обща текстова част от 188 стр. В него са включени увод, 5 глави изводи и препоръки, заключение. Информационните ресурси в използваната библиография са в следния масив: 149 на кирилица; 17 на латиница; 11 Интернет ресурси. Данните от количествения анализ са подкрепени с 50 фигури и 8 таблици.

II. Актуалност на тематиката

С професионална удовлетвореност, споделям констатацията си за личните качества на М. Величкова, за реално утвърждаващите се във времето професионален опит (на терен), обществена публичност като консултант, целенасочена продуктивност в специализирани дейности в сферата на социално-педагогическата работа с ромската общност. Допълваме нашата изводима оценка относно темата на дисертационния труд. Разработката обхваща една сложна и трудна по своя обхват територия за научни анализи, житейски коментари и практико-приложни решения, относно социалното включване и интеграцията на ромската общност в обществото. Силен е и отгласът към конкретни политически и управленчески решения, към практически превантивни дейности в работата на институциите, на държавните и местните органи, на неправителствените организации. Предизвикателствата пред ромската интеграция, и в частност на децата, е с проекция и към реалното състояние на образователната система. С посочените заключения потвърждаваме *актуалността, целесъобразността и значимостта* на темата на дисертационния труд. Ето защо, поздравяваме докторанта и научния ръководител за избора на основния проблем. С по-точен израз. Изказваме задоволството си от разглеждането на важни за нашата съвременност въпроси като:

спецификата на ромската общност в България и функциониращата национална рамка за нейната интеграция; актуалните държавни политики в тази област; ролята на отговорните институции за пълноценно участие на ромската общност в обществено утвърдените практики и др.

III. Познание на проблема

След внимателния прочит на дисертационния труд се придобива усещането за изявяваща се компетентност и определена рефлексивност на автора му към разглежданите въпроси, независимо от многоаспектността и сложността на проблема. Именно от тази стартова позиция може да се „отвори“ широко поле за анализиране на социално-педагогическата работа с децата-роми. С основен акцент е разработената образователната интеграция и училищната адаптация на ромските деца; на образователните нагласи на ромските семейства. Специално внимание заслужават подходите на М. Величкова при разглеждането на авторски мнения, идеи и изводими тези на български автори по проблема, при аналитични коментари за установената нормативна база, при допълване към текстовото съдържание на разработката на актуални емпирични данни, факти и примери.

Познаването на проблема се отразява и върху задълбочено обмисления конструкт на индивидуално мислене за технологията на специализираната групов социална работа: нейния обучителен, корекционен, възпитателно-социализиращ, емоционално-подкрепящ ефект. Приемаме използваната научна и специализирана терминология като осъзнат изследователски мотив, за да се открие широк фундамент за важни заключения и изводи по проблема за социално-педагогическата работа с ромските деца.

IV. Методика на изследването

Емпиричната част на дисертационния труд впечатлява с описаната програма (дизайна на изследването – *четвърта глава*): цел, задачи, обект, предмет, методи и инструментариум на изследването. Обособени са хипотези на изследването, които в съответствие с получените резултати следва да бъдат реално отхвърлени или потвърдени. В емпиричния „фокус“ са въпросниците – входящ и изходящ за родители; експертна оценка – за членове на мултидисциплинарния екип, за директори и зам. директори на образователни институции. Представената пълна характеристика на използваната извадка, формулираните критерии и показатели са пример за прецизно и обосновано детайлизиране на методиката на изследването. Тези проекции са доказателство и за качествения израз на емпиричния и теоретичния анализ, за сравнение на получените резултати, за проверка на хипотезите. Следователно дисертационния труд е представен с достатъчна *емпирична „тежест“*, с организация и етапи, с богат инструментариум от методи и статистически процедури. Използвана е множествената хипотеза – подход не толкова често срещан в дисертационните

изследвания. В действителност богатата картина от емпирични данни, факти и изводи е в основата на предложения и препоръки за допълнителни изследвания по проблема.

V. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Изложението на дисертацията очертава логически издържана структура, обединяваща три информационни цялости, отразени и в наименованието на отделните глави: разграничаването и съотносимостта между социална педагогика, социално-педагогическа дейност – *първа глава*; социално-педагогическата работа с лица от ромски произход – *втора глава*; социално-педагогическата работа с ромски деца – *трета глава*. В последната – *пета глава* се предлагат конструктивни решения на базата на получените емпирични резултати. Констатиращата оценка на дисертационния труд тезисно може да се открие чрез следната синтезност: иновационна концептуалност - разгледана е социално-педагогическата работа с деца_роми в процеса на образователната им интеграция; приложна ефективност - персонализиран е важен теоретичен възглед за нуждите на практиката (технологичния модел за групова социално-педагогическа работа с деца роми 3-7 год.). Предложеният модел е проектна стратегия за повишаване на готовността на децата за училище. Необходимо е да се направи следната допълнителна працанка: своеобразната „кумулятивна вграденост“ в границите на модела – законова предпоставка, изходни концепции, водещи принципи, визия.

Специализираната научна и тематично ориентираната лексика (по проблема за социално-педагогическата дейност с ромската общност) дава възможност на М. Величкова да формулира важни констатации, практико-приложни изводи, съответстващи на възприетата логическа схема на теоретико-емпиричното изследване. Именно в това ползрение по сполучлив начин и с оптимална мяра се използват и доказват твърдения, базирани на наблюдения и конкретни дейности в работата на докторантката с родителската и детската общност, със специалисти и общественици, ангажирани в социално-педагогическата работа с ромските деца. Разработката представлява интерес за преподаватели, докторанти, студенти и социални работници, за представители на държавни органи и институции, неправителствени организации по проблемите на социалната работа с ромската общност.

Научни приноси. Линията на синтетичност и авторова индивидуалност се следва в цялостния текст на разработката. Те са детайлизирани и пресъздадени чрез обект-предметната област на изследването, чрез използваните методи и изследователски процедури. Очертаната линия и „преливането“ на теоретично към емпирично дават възможност на М. Величкова да определи в конкретен и съдържателен вид *теоретическия и практико-приложния характер на приносите*. Те са съотносими от гледна точка на интерпретираната информация.

VI. Преценка на публикациите

Публикациите по тематиката на дисертационния труд са 5 и са достатъчни за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

VII. Автореферат

Авторефератът по своите представителни страни, отговаря на формата на дисертационното изследване.

VIII. Критични бележки и препоръки

Ще се ограничим в рамките на препоръките. Колегиалните предложения имат препоръчителен характер, обоснован от утвърдените интереси, насоченост и нагласи за професионално самоутвърждаване. Несъмнено разискваната проблематика е многоаспектна, специфична по своя характер. Нейната значимост предполага засилен интерес и внимание от страна на общественото мнение. Динамиката и своевременния резонанс на обществените нагласи се предопределя от икономическите и политическите условия, от обществените и социалните фактори, от нормативна база, от реалните процеси и явления в образователната система. Разбира се предложенията се поставят в зависимост с бъдещите научни и професионални интереси на кандидата. Проекция на индивидуалните намерения срещаме и в теста на дисертацията. Възможно е резултатите от настоящето дисертационно изследване да получат представителност в монографичен труд. По преценка на кандидата проблемът за социалната групово работа с лица от ромски произход (след прецизиране и допълнителна преработка) може да бъде заложен като проективен материал за методическо ръководство, предназначено за обучението на студентите от специалността социална педагогика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Мария Маркова Величкова съдържа теоретически и практико-приложни резултати, които представляват оригинален принос в разглежданата научна област, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Това ми дава достатъчно основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Мария Маркова Величкова научна и образователна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика).

05.03.2020 год.
Гр. Варна

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:
(доц. д-р Петър Петров)

